

Samenwerkingsovereenkomst Ecologie en Economie in Balans in de Eemsdelta

Datum   **14 maart 2024**

1. Inleiding

Maatschappelijke organisaties, bedrijfsleven en overheden rond de Eemsdelta hebben de handen ineengeslagen om in en rond de Eems-Dollard, onder de noemer van Ecologie en Economie in Balans in de Eemsdelta (E&E), twee doelen tegelijk te realiseren, gericht op duurzame economische groei en verbetering van de natuur- en milieukwaliteit. De gezamenlijke uitdaging is een natuurlijk, bereikbaar en veilig estuarium. Enerzijds is het Eems-Dollard estuarium een van de laatst overgebleven open estuaria, met unieke ecologische waarden, als onderdeel van het Waddengebied; anderzijds is de Eemsdelta een economische kernzone, met een energy port en een chemiecluster van nationaal belang. Goede en veilige bereikbaarheid van zeehavens is daarbij essentieel.

Het verbinden van deze beide doelstellingen vraagt om slimme oplossingen en uitstekende samenwerking. Door samen te zoeken naar oplossingen ontstaat creativiteit en creëren partijen meer mogelijkheden. De samenleving heeft dringend behoefte aan een integrale aanpak van de grote uitdagingen van economie en ecologie via innovaties en allianties.

In 2012 ondertekenden bedrijfsleven, natuur- en milieuorganisaties en overheden een intentieverklaring, waarin zij met elkaar afspraken zich in te zetten voor een bestendige samenwerking rond de thema's ecologie en economie in de Eemsdelta. Het gesprek tussen bedrijfsleven, natuur- en milieuorganisaties en overheden is een belangrijk instrument om te komen tot afspraken, als alternatief voor bezwaarschriften en de gang naar de rechter.

Begin 2014 heeft een aantal E&E-partners op basis van de afspraken uit de intentieverklaring en de werkwijze van E&E nadere afspraken gemaakt over natuurverbetering, die tevens van betekenis zijn voor de economische ontwikkeling van de Eemsdelta. Deze afspraken zijn vastgelegd in de Samenwerkingsovereenkomst E&E¹.

Sindsdien is er samengewerkt volgens deze afspraken. In 2021 ontstond bij de E&E-partners de behoefte om de ambities te herijken en de samenwerking te evalueren. Sluitstuk van deze herijking is de hier voorliggende nieuwe samenwerkingsovereenkomst. Deze is een vervanging van de Samenwerkingsovereenkomst E&E uit 2014, welke hiermee komt te vervallen.

2. Partijen

De E&E-partners zijn de volgende partijen:

1. Gemeente Eemsdelta
2. Gemeente Het Hogeland
3. Gemeente Oldambt
4. Groningen Seaports
5. Het Groninger Landschap namens Coalitie Wadden Natuurlijk

---

¹ Samenwerkingsovereenkomst natuurverbetering en verbetering bereikbaarheid Eems-estuarium, ondertekend 30-01-2014 te Termunten

6. LTO Noord
7. Ministerie van Economische Zaken en Klimaat
8. Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat
9. Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
10. Natuur- en Milieufederatie Groningen
11. Provincie Groningen
12. Rijkswaterstaat Noord-Nederland
13. Samenwerkende Bedrijven Eemsdelta
14. Waterschap Hunze & Aa's
15. Waterschap Noorderzijlvest

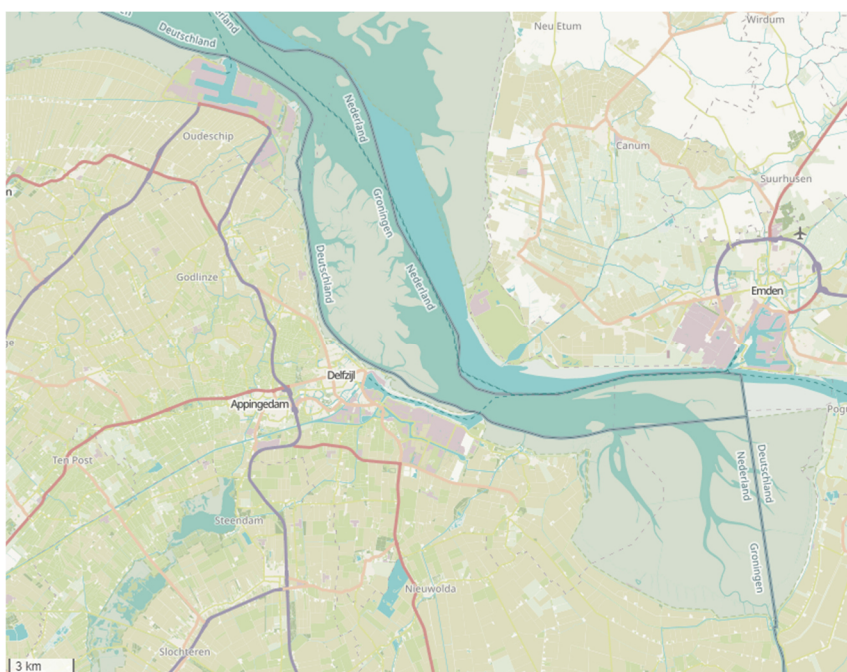
3. Karakterisering van de E&E-werkwijze

E&E is een samenwerkingsverband, een platform dat partijen verbindt die actief zijn in de Eemsdelta. De E&E-partners verplaatsen zich in elkaars belangen en voelen zich gezamenlijk verantwoordelijk voor het geheel aan belangen. Deelnemers stellen elkaar vroegtijdig op de hoogte van ecologische en economische ontwikkelingen en gaan hierover met elkaar in gesprek.

Deze samenwerkingsovereenkomst en samenwerking is juridisch niet-bindend en bestuurlijk en praktisch van karakter.

4. Geografische scope

Het werkgebied van E&E is indicatief weergegeven in Figuur 1 en betreft ruwweg het gebied rondom de Groningse havens Eemshaven en Delfzijl en het Eems-Dollard estuarium.

Figuur 1 Werkgebied E&E (indicatie). Bron: OpenStreetMap.org

5. Missie en visie

Onze *missie*, de permanente opdracht voor ons samenwerkingsverband, ook wel de reden voor ons bestaan, is de balans tussen ecologie en economie in de Eemsdelta tot stand brengen of verbeteren. Hier werken we gezamenlijk aan.

De *visie* die we samen nastreven is tweeledig. Enerzijds werken we toe naar een goede staat van instandhouding van het Eems-Dollard estuarium in 2050. Anderzijds streven we naar economische activiteit die impact maakt in de circulaire economie en de energie- en grondstoffentransitie, waarbij we ons aansluiten bij de ambities vanuit de Klimaatwet om de wereldwijde opwarming van de aarde te beperken: vermindering van de emissies van broeikasgassen van de industrie in Nederland met 55% in 2030 ten opzichte van het referentiejaar 1990 en klimaatneutraliteit in 2050.

Bij ons streven werken we zoveel mogelijk volgens een integrale benadering, waarbij we oog hebben voor de ontwikkeling van de gehele kustzone. Daarbij koesteren we de waardevolle landbouwgrond in het gebied. Toekomstbestendigheid, leefbaarheid en ruimtelijke kwaliteit zijn sleutelbegrippen.

6. Strategie

E&E is een samenwerkingsverband met als doel ecologie en economie in onderlinge samenhang te benaderen. We hebben daarnaast oog voor bredere, maatschappelijke vraagstukken die spelen in het gebied, vevat onder de noemer leefbaarheid.

Ecologie

We geven invulling aan de E van Ecologie met het programma Eems-Dollard 2050 (ED2050), met kennisontwikkeling en praktische stappen voorwaarts. We hebben hiervoor in het Programmaplan 2021-2026 tussendoelen gedefinieerd. Hoewel niet alle E&E-partners deelnemen aan ED2050, onderkennen we wel als E&E-partners dat ED2050 het primaire instrument is voor het realiseren van ecologisch herstel van het Eems-Dollard estuarium.

Voor dit natuurherstel is bovendien samenwerking met Duitsland cruciaal. Verbetering van de natuur op systeemniveau is namelijk enkel mogelijk als we samen optrekken met Duitse partners en overheden, aangezien een groot deel van het estuarium in gemeenschappelijk gebied (volgens het Eems-Dollardverdrag) of Duits gebied ligt en onder Duits waterstaatkundig beheer is.

Voor natuurherstel zien we koppelkansen met landbouw. We onderschrijven de verduurzaming van de landbouw en in het bijzonder ontwikkelingen richting natuurinclusieve landbouw. We streven ernaar dat natuurbeheer en landbouw elkaar versterken.

Met betrekking tot ED2050 spreken we het volgende af:

1. We voeren de maatregelen vanuit ED2050, waaronder het jaarlijks onttrekken van 1 miljoen ton slib (droge stof), ecologisch optimaal uit, opdat de onderliggende activiteiten leiden tot maximaal ecologisch herstel van het Eems-Dollard estuarium. Daarbij bewaken we de effecten van de

maatregelen vanuit ED2050 op de sedimentbalans van de Waddenzee als geheel, voor zover dat mogelijk is.

2. We vragen de Waddenacademie een effectenanalyse uit te voeren, waarmee inzichtelijk wordt wat de effecten zijn van verschillende (combinaties van) maatregelen en wat op de lange termijn de beste wijze is om tot een goede staat van instandhouding van het estuarium te komen. De resultaten dienen als input voor de evaluatie van ED2050 in 2024.
3. Zo nodig intensiveren we de samenwerking met Duitsland op het gebied van ecologisch herstel van het estuarium op basis van de onder (2) genoemde resultaten.

De Ecologische Plus

In de Structuurvisie Eemsmond-Delfzijl (uit 2017) zijn procesafspraken en inhoudelijke afspraken vastgelegd ten aanzien van de Ecologische Plus tussen Groningen Seaports (GSP), Natuur- en Milieufederatie Groningen (NMG), namens Coalitie Wadden Natuurlijk, en de provincie Groningen. De gedachte achter de Ecologische Plus is dat bij een economische ontwikkeling met een milieu- of ruimtelijke impact een ecologische plus wordt gecreëerd.

In deze samenwerkingsovereenkomst geven we een nieuwe invulling aan de afspraken, bestaande uit twee onderdelen. Ten eerste nodigen GSP en NMG nieuwvestigende bedrijven op het terrein van GSP uit tot het adopteren van de E&E-werkwijze. Centraal daarin staat dat we gezamenlijk streven naar het verder verduurzamen van de Eemsdelta. In de gesprekken met bedrijven komt hun verduurzamingsagenda aan bod, waarbij aandacht is voor het terugdringen van emissies, vergroenen van grondstoffen en energie, en natuurinclusief ondernemen. Dit betreft een continuering van de huidige werkwijze.

Ten tweede zal de initiatiefnemer van nieuwe, grote, bedrijfsoverstijgende, economische activiteiten in het gebied vroegtijdig in gesprek gaan met NMG over hoe een extra, bovenwettelijke inzet ten behoeve van de ecologische ontwikkeling kan worden gerealiseerd. ED2050 kan ingezet worden om hieraan uitvoering te geven. Vaak zal de initiatiefnemer het bevoegd gezag zijn, maar indien dat niet het geval is, zal het bevoegd gezag erop toezien dat de initiatiefnemer in gesprek gaat met NMG.

Beide onderdelen zullen worden gemonitord.

Economie

In het kader van de E van Economie werken we aan circulariteit door in te zetten op een optimaal hergebruik van grondstoffen. Daarin passen de ontwikkelingen op het gebied van energietransitie in de Eemshaven en de verduurzaming van de industrie in Delfzijl. Ook erkennen we de rol van de boer als producent van voedsel en natuur en als producent van grondstoffen in de circulaire economie.

Waar we voor de ecologische E een koppeling maken met het uitvoeringsprogramma ED2050, leggen we voor de economische E een link met de Industrietafel Noord-Nederland (INN). De INN hanteert de Klimaatwet als kader voor haar aanpak. Voor het realiseren van de klimaatdoelstellingen zijn de ontwikkeling van de haventerreinen en de goede bereikbaarheid van de Eemshaven en de haven van Delfzijl essentieel.

De ontwikkeling van de Eemsdelta naar een duurzame economie is veelomvattend en krijgt vorm in een veelheid van initiatieven. De focus vanuit de havens ligt daarbij op duurzame energie, recycling en biobased

chemie. In de biobased chemie is een mogelijke rol voor de landbouw weggelegd. Via de samenwerking tussen de landbouw en de biobased chemie is versterking van de economie mogelijk. We zien de boer als volwaardig partner in economisch perspectief.

Voor al deze sectoren gelden randvoorwaarden zoals beschikbaarheid van water, grondstoffen, energie, bereikbaarheid, vergroening van de logistiek en milieuveiligheid. Ook kijken we naar bedrijfsoverstijgende ontwikkelingen en ruimtelijke plannen (bijv. aanlanding wind-op-zee, gebiedsontwikkeling Oostpolder, leidingtracé richting Delfzijl, vergroening chemie). We verkennen per ontwikkeling welke rol er is weggelegd voor ons als samenwerkingsverband.

Leefbaarheid

Ontwikkelingen in het gebied betreffen niet alleen ecologie en economie. We hebben eveneens oog voor de impact van ontwikkelingen op de leefbaarheid in de regio. Hierbij doelen we op de ruimtelijke kwaliteit in de kustzone en de bredere, maatschappelijke vraagstukken die spelen in het gebied en van invloed zijn op de inwoners, de mensen die in de dorpen *leven*.

Bovendien voelen we, als E&E-partners, een gezamenlijke verantwoordelijkheid om participatie onderling af te stemmen: draagvlak onder de inwoners is essentieel.

We streven dus naar een balans tussen ecologie en economie, met een optimale leefbaarheid. Aangezien de gemeentes de E&E-partners zijn die het nauwst verbonden zijn met de inwoners, hebben zij een belangrijke rol in het waarborgen van leefbaarheid.

7. Uitvoering

De E&E-partners voeren circa vier keer per jaar bestuurlijk overleg, waarin men elkaar vroegtijdig informeert over ontwikkelingen in het gebied. Ook worden daarin de lopende programmatische issues besproken die spelen in ED2050, alsmede de majeure kwesties die spelen op de Industrietafel Noord-Nederland. De verslaglegging is beperkt tot onderwerpen, acties, besluiten en overwegingen ten grondslag aan besluiten.

Daarnaast worden diverse bijeenkomsten georganiseerd die bijdragen aan de doelstellingen en ter versterking van het netwerk. Voor de organisatie is een onafhankelijk programmamanager aangesteld, ondersteund door een programmateam.

De monitoring van de Ecologische Plus wordt ook aangestuurd door het programmateam.

8. Evaluatie en Actualisatie

Deze samenwerkingsovereenkomst zal elke vijf jaar, of als er aanleiding toe is, worden geëvalueerd en geactualiseerd.

Hoewel in gesprek met elkaar gaan en blijven de basis vormt van deze overeenkomst, staat het elke partner vrij de samenwerking op enig moment te beëindigen.

9. Ondertekening

Aldus overeengekomen en ondertekend op 14 maart 2024 in de Eemshaven.

1. Gemeente Eemsdelta, rechtsgeldig vertegenwoordigd door de heer Jan Menninga
2. Gemeente Het Hogeland, rechtsgeldig vertegenwoordigd door de heer Arjen Nolles
3. Gemeente Oldambt, rechtsgeldig vertegenwoordigd door de heer Erich Wücker
4. Groningen Seaports, rechtsgeldig vertegenwoordigd door de heer Cas König
5. Het Groninger Landschap namens Coalitie Wadden Natuurlijk, rechtsgeldig vertegenwoordigd door de heer Marco Glastra
6. LTO Noord, rechtsgeldig vertegenwoordigd door de heer Henk Hulshoff
7. Ministerie van Economische Zaken en Klimaat, rechtsgeldig vertegenwoordigd door de heer Adriaan Beenen
8. Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat, rechtsgeldig vertegenwoordigd door mevrouw Anouk Verschuur

